

Målnummer:	UM10404-10	Avdelning:	1
Avgörandedatum:	2011-09-07		
Rubrik:	Vid bestämmandet av mot vilket land asylskäl ska prövas kan en språkanalys - beroende på omständigheterna i det enskilda fallet - ha ett betydande bevisvärde.		
Lagrum:	8 § förvaltningsprocesslagen (1971:291)		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• MIG 2006:1• MIG 2007 not. 11		

REFERAT

A reste enligt egen uppgift in i Sverige den 27 juli 2009 och ansökte om asyl dagen efter. Han åberopade till stöd för sin ansökan bl.a. följande. Han har skyddsbehov gentemot sitt hemland Somalia. Han kommer från ön Chula i södra delen av landet och har trakasserats och misshandlats eftersom han är född utanför äktenskapet. Han har även uppsökts av milisen Al-Shabaab som velat rekrytera honom. När han vägrat har han misshandlats. Han tillhör folkgruppen bajuni och han talar språket bajuni. Han kan även tala lite arabiska, somaliska och swahili.

Migrationsverket beställde en språkanalys. Av språkanalysutlåtandet framgick att analysen omfattade fonologi, morfologi och syntax, lexikaliska anmärkningar samt kunskapsfrågor genom direktanalys. Det språk som A talade på inspelningen uppgavs vara swahili. Språkanalytikerns slutsats var att A talade swahili på modersmålsnivå, dock inte på ett sådant sätt som swahili talas i Somalia, utan uppenbarligen som språket talas i Kenya. I kunskapsfrågedelen fanns följande noterat. Personen uppvisar bristfälliga kunskaper om Chula och Somalia. Han kan inte ge detaljerade beskrivningar av det område han säger sig komma ifrån. Han blir tillfrågad om att beskriva Chula, han ger dock inte någon detaljerad beskrivning. Han svarar inkorrekt på vem som är imam i området. Han kan inte ge någon detaljerad beskrivning av den moské han säger att ha brukade gå till. Han nämner korrekt hur befolkningen på Chula försörjer sig. Han nämner korrekt närliggande öar. Vidare framgick av utlåtandet att analytikern hade sin bakgrund i Kenya och kunde identifieras med hjälp av en kod.

Efter att A beretts tillfälle att kommentera språkanalysen anförde han att det språk som talats under språkanalysen inte varit swahili utan bajuni. Han begärde, för det fall bandinspelningarna från analystillfället var bevarade, att ytterligare analytiker skulle få tillfälle att analysera innehållet. I annat fall uppgav han att han var beredd att inställa sig för en ny analys, som då skulle göras på bajuni. Han begärde även att få del av de kunskapsfrågor som ställdes under analysen.

Migrationsverket bemötte inte hans framställan utan avgjorde ärendet den 11 mars 2010. I beslutet fann Migrationsverket att A inte hade lyckats göra sin hemvist på ön Chula sannolik och att han vid en samlad bedömning av de uppgifter som hade framkommit i ärendet sannolikt var hemmahörande i Kenya. Verket prövade därför hans skäl mot det landet. Då det inte hade framkommit några omständigheter som tydde på att han riskerade förföljelse i Kenya avlogs hans ansökan om uppehålls- och arbetstillstånd m.m. och han utvisades till Kenya.

A överklagade till migrationsdomstolen och vidhöll vad han tidigare anfört samt underströk att Migrationsverket inte hade bemött det han anfört om språkanalysen. Förvaltningsrätten i Stockholm, migrationsdomstolen (2010-12-01, ordförande Bäckström, skiljaktig, samt tre nämndemän), höll muntlig förhandling i målet och fann i domen att den språkanalys som genomförts var av låg kvalitet och hade ett lågt bevisvärde. Vidare ansåg domstolen att A vid en samlad bedömning hade lämnat uppgifter om var han var hemmahörande som framstod som trovärdiga och att han hade gjort sannolikt att han kom från ön Chula i Somalia. Hans skäl skulle därför provas mot Somalia. Med hänsyn till att det ansågs råda en inre väpnad konflikt i södra Somalia och då det inte förelåg något internt flyktalternativ, förklarades A vara alternativt skyddsbehövande. Han beviljades permanent uppehållstillstånd. Ordföranden ville fastställa Migrationsverkets beslut.

Migrationsverket överklagade domen och yrkade att migrationsdomstolens dom skulle upphävas och Migrationsverkets beslut fastställas. I andra hand yrkade verket att målet skulle återförvisas till migrationsdomstolen för ny handläggning. Till stöd för överklagandet anförde Migrationsverket i huvudsak följande. Migrationsdomstolen har uttryckt att språkanalys har lågt bevisvärde, men har i praktiken helt frångått dessa det bevisvärde de kan ha. Av analysen framgår att det var swahili som talades under analysen. A har hävdat att det var bajuni som talades men det mest sannolika är att han far med osanning i denna fråga. Om migrationsdomstolen ansåg att A:s påstående var trovärdigt borde domstolen ha kontrollerat uppgifterna. Domstolen har nöjt sig med A:s påstående och tillämpat en felaktig bevisvärderingsprincip vid bedömningen av språkanalysen. Domstolen har även haft en skyldighet att utreda påståendena om analysen i enlighet med vad som gäller för domstolens utredningsskyldighet.

A bestred bifall till överklagandet och vidhöll vad han tidigare anfört.

Kammarrätten i Stockholm, Migrationsöverdomstolen (2011-09-07, Trägård, Råberg och Lindqvist, referent), yttrade:

Bevisvärdet av språkanalys - allmänt

Migrationsöverdomstolen har i avgörandet MIG 2007 not. 11 uttalat sig angående bevisvärdet av en språkanalys. Migrationsöverdomstolen anförde där följande. [---] Migrationsverket har, förutom sedvanlig asylutredning, låtit utföra en språkanalys för att fastställa klagandenas medborgarskap. Språkanalysen har åberopats av Migrationsverket som ett bevismedel vid bedömningen av uppgifterna om medborgarskapet. Värderingen av detta bevis har enligt Migrationsverket inte skett isolerat utan tillsammans med vad som i övrigt har framkommit genom asylutredningen och övrigt material i ärendet. Språkanalysen har skett i form av en s.k. direktanalys vid vilken kunskapsfrågor ställs per telefon direkt till den analyserade. Språkanalytikern har varit anonym för både Migrationsverket och klagandena. Av underinstansernas avgöranden kan utläsas att språkanalysen har haft en inte oväsentlig betydelse vid bedömningen av fastställande av klagandenas härkomst. Enligt Migrationsöverdomstolens mening kan en språkanalys som det är fråga om i målet endast ha ett marginellt bevisvärde då den har utförts på ett sätt som inte kan sägas uppfylla rimliga krav på rättssäkerhet. Någon kvalitetskontroll har inte varit möjlig då det inte gått att identifiera analytikern och följaktligen inte dennes kvalifikationer och förutsättningar för uppdraget.

Den språkanalys som var aktuell i det nyss nämnda notisfallet underkändes således av Migrationsöverdomstolen då den hade utförts på ett sätt som inte uppfyllde rimliga krav på rättssäkerhet. Det finns därför anledning att understryka att det inte går att av detta avgörande dra någon slutsats rörande bevisvärdet av språkanalys i allmänhet. Notisfallets värde ligger i att det

ställer upp krav på att språkanalyser måste utföras på ett sådant sätt att de uppnår en viss nivå för att tillmätas bevisvärde när det gäller bedömningen av från vilket land en asylsökande kommer.

Frågan har också diskuterats av Utredningen om översyn av regler och praxis vid verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut i betänkandet Verktällighet vid oklar identitet m.m. (SOU 2003:25). Utredningen konstaterar bl.a. (s. 137) att det på grund av den stora bristen på pass eller andra giltiga identitetshandlingar uppstår dels svårigheter att utreda vilket som är utlänningarnas rätta hemland, dels problem att få nya resehandlingar utfärdade, vilket i de allra flesta fall är en förutsättning för att verkställighet ska kunna äga rum. Härutöver, tillägger utredningen, finns i dag tecken på att antalet dokumentlösa asylsökande, som missbrukar asylsystemet för att begå brott i Sverige, ökar ytterligare.

Det är alltså inte ovanligt i asylärenden att det råder osäkerhet om till vilket land en eventuell verkställighet ska ske. Migrationsverket har därför tillgång till flera redskap för att ta reda på varifrån en asylsökande kommer; bl.a. kunskapsfrågor, ambassadförfrågningar och språkanalyser. Den ovan nämnda utredningens slutsats är att berörda myndigheter måste ha möjlighet att använda sig av språkanalys som ett instrument i verkställighetsarbetet och för att fastställa den sökandes identitet. Utredningen uttalar i detta sammanhang (s. 147) vidare följande. När beslut fattas av de berörda myndigheterna råder det fri bevisprövning. Företrädare för Migrationsverket, polismyndigheten, Utlänningsnämnden och språkanalysföretagen har vid samtal med utredaren understrukit att språkanalyserna aldrig ensamma bör läggas till grund för en slutsats om från vilket land en utlänning härstammar. I situationer där en asylsökande saknar pass och andra identitetshandlingar och inte samarbetar i övrigt för att fastställa sin identitet är språkanalys emellertid ett av de få instrument som finns att tillgå för att fastställa varifrån sökanden kommer. Det är utredningens uppfattning att berörda myndigheter måste ha möjlighet att använda sig av alla till buds stående medel i en sådan situation, både under arbetet med att fastställa identiteten och vid en eventuell senare verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut.

En språkanalys kan således - beroende på omständigheterna i det enskilda fallet - ha ett betydande bevisvärde.

Efter detta konstaterande finns det skäl för Migrationsöverdomstolen att närmare undersöka underinstansernas handläggning av nu aktuellt mål och då särskilt beträffande den i målet gjorda språkanalysen.

Migrationsdomstolens och Migrationsverkets utredningsskyldighet

Enligt 8 § förvaltningsprocesslagen (1971:291), FPL, ska rätten tillse att ett mål blir så utrett som dess beskaffenhet kräver (jfr också MIG 2006:1). Bestämmelsen ger uttryck för att den s.k. officialprincipen ska gälla, dvs. att ansvaret i första hand vilar på domstolen.

För Migrationsverket är det i stället bestämmelserna i förvaltningslagen (1986:223) som ska tillämpas. Förvaltningslagen saknar för närvarande en motsvarande bestämmelse som den i FPL men i praxis tillämpas ett likartat system beträffande handläggningen hos förvaltningsmyndigheterna (se vidare betänkandet En ny förvaltningslag, SOU 2010:29 s. 397 ff.). Vidare understryker regeringen i förarbetena till utlänningslagen (prop. 2004/05:170 s. 153 ff.) avseende Migrationsverkets handläggning, att det är av stor vikt för den enskilde att Migrationsverket får möjlighet att göra prövningen på ett så komplett beslutsunderlag som möjligt och att en förutsättning för att Migrationsverket ska kunna göra en fullständig prövning är att alla i ärendet relevanta omständigheter liksom alla dokument eller annat som åberopas läggs fram när prövningen sker i första instans. Regeringen anför

vidare (s. 154 f.) bl.a. följande. [---] Här har sökanden och Migrationsverket ett delat ansvar. Sökanden skall presentera sina yrkanden och de grunder han eller hon vill åberopa samt åberopade bevis. Migrationsverket har i egenskap av förvaltningsmyndighet ett utredningsansvar. [---] Official- eller utredningsprincipen är en allmän förvaltningsrättslig grundsats som gäller hos förvaltningsmyndigheter även om uttryckligt lagstöd saknas. Förvaltningsdomstolarnas utredningsansvar finns däremot fastslagen i 8 § förvaltningsprocesslagen där det anges att rätten skall tillse att mål blir så utrett som dess beskaffenhet kräver. [---] Ett utvidgat utredningsansvar föreligger för förvaltningsmyndigheterna i ärenden där ett starkt skyddsintresse föreligger. [---] En ansökan om asyl är en något speciell ärendekategori eftersom den dels är ett ansökningsärende, dels är ett ärende där ett skyddsbehov kan föreligga. Följaktligen har myndigheten ett större utredningsansvar i ett ärende som rör en ansökan om asyl än i många andra ansökningsärenden.

Migrationsöverdomstolens bedömning av underinstansernas handläggning

A har ansökt om asyl och uppgett att han kommer från den del av Somalia där Migrationsöverdomstolen bedömt att det råder en inre väpnad konflikt (se MIG 2011:4 och MIG 2011:8). Han har inte på något sätt kunna styrka sin identitet eller medborgarskap utan bedömningen av varifrån han kommer har fått göras utifrån den språkanalys som Migrationsverket föranstaltat om samt hans egna uppgifter, vilka inte stämt överens.

Migrationsdomstolen har genom att helt underkänna språkanalysen provat A:s åberopade asylskäl mot det land han uppger sig komma från. Ett underkännande av språkanalysen har således varit en förutsättning för att A:s uppgifter skulle kunna ligga till grund för bedömningen av skyddsbehovet. Om domstolen bedömt att språkanalysen inte varit tillförlitlig eller tillräckligt utförlig borde domstolen i stället för att underkänna analysen och bifalla överklagandet på ett ofullständigt underlag ha förordnat om en ny språkanalys eller visat målet åter till Migrationsverket för att en sådan utredning skulle ske. Ett sådant tillvägagångssätt får anses särskilt påkallat i ett fall som det nu aktuella där parterna har skilda uppfattningar i en så grundläggande fråga som på vilket språk analysen har utförts.

Migrationsverket har således haft fog för sitt överklagande av migrationsdomstolens dom och verkets yrkande om upphävande av domen och återförvisning till migrationsdomstolen för ytterligare utredning skulle därmed kunna vinna bifall.

Emellertid finner Migrationsöverdomstolen att även Migrationsverkets hantering av A:s asylansökan uppvisar brister. I detta sammanhang noterar Migrationsöverdomstolen särskilt följande.

A har hos Migrationsverket ifrågasatt det som står angivet i den aktuella språkanalysen om att han inte lämnat detaljerade beskrivningar. Han har innan beslut fattats uppgett att han lämnat korrekta och konsekventa svar på i princip samtliga frågor som ställts av analytikern. Han har även konsekvent hävdats att analysen inte utförts på det språk analytikern uppgett och begärt att ytterligare språkanalyser skulle utföras samt att han skulle få del av vissa uppgifter från språkanalysen. Sådana invändningar borde enligt Migrationsöverdomstolens mening ha föranlett Migrationsverket att komplettera underlaget i ärendet innan beslut fattats. I vart fall borde Migrationsverket ha gett A möjlighet att själv föranstalta om ytterligare utredning genom att bereda honom möjlighet att slutföra sin talan. Migrationsverket har dock inte ens bemött de invändningar A framfört innan man avgjort ärendet.

Mot denna bakgrund finner Migrationsöverdomstolen att det förelegat sådana allvarliga brister i både migrationsdomstolens och Migrationsverkets hantering

av A:s asylansökan att deras avgöranden, utom såvitt avser ersättning till det offentliga biträdet, ska undanröjas och målet visas åter till Migrationsverket för erforderlig handläggning.

Migrationsöverdomstolens avgörande. Migrationsöverdomstolen undanröjer underinstansernas avgöranden, utom såvitt avser ersättning till det offentliga biträdet, och visar målet åter till Migrationsverket för ny handläggning.

Sökord: Bevisbörda; Bevisvärde; Språkanalys; Utredningsansvar; Utredningsskyldighet

Litteratur: Prop. 2004/05:170 s. 153 ff.; SOU 2003:25 s. 137 och 147; SOU 2010:29 s. 397 ff.
